

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld 40 kr.

V administraciji prejemati velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserte) vsprejema upravništvo in ekspedijer v „Katol. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semenških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredni nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-števil. 74.

Štev. 72.

V Ljubljani, v četrtek 31. marca 1898.

Letnik XXVI

Vabilo na naročbo.

S 1. aprilom pričenja se nova naročba, na katero uljudno vabimo p. n. občinstvo.

„SLOVENEK“

velja za ljubljanske naročnike v administraciji:

Vse leto 12 gld. | Četrt leta . 3 gld.

Pol leta 6 „ | Jeden mesec 1 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec.

Po pošti velja predplačan:

Vse leto . 15 gld. | Četrt leta 4 gl. — kr.

Pol leta . 8 „ | Jeden mesec 1 „ 40 „

Upravništvo „Slovenca“.

Državni zbor.

Dunaj, 30. marca.

Vse pri starem.

Vse kaže, da se vladi tako hitro še ne izpolnijo želje. Grof Thun želi redne parlamentarne razmere, resno delo, posebno pa nagodbo z Ogersko. O resnem delu ni govora. Vlada je sicer predložila več načrtov, toda že 14 dnij se mlati prazna slama, nadaljevala se bode v aprilu debata o oslovski senci, kajti možje na levi si gotovo sami ne domišljujejo, da s svojimi zatožbami grofu Badenju motijo in kratijo mirno spanje. In nagodba z Ogersko! Nujna državna potreba je nagodba, toda, sedanja vlada ne dobi nobene stranke, ki bi pritrdila mažarskim pretiranim in krivičnim zahtevam. Badeni bi bil morda pridobil Poljake in celo Čehe, toda grof Thun nima vade, s katero bi mogel napolniti mrežo.

Jurij Schönerer je danes dobre volje. Bil je na svojem potovanju na severnem Češkem. Po ušesih mu še zvené slavonspevi golobrade nemške

mladine in plačanih klakêrjev. Samozavestno se Jurij ozira po zbornici ter kot čuk čaka prilike, da se vrže na svoj plen. Ako ni krika, ako prah ne pokriva sten in stolov, potem zaide Jurijeva zvezda, pozabi se njegovo ime in mati Germanija je v največji nevarnosti. Schönerer ni izbirčen v sredstvih, vsako je dobro, da se le njegovo ime čita v časnikih, če tudi le v listnicah uredništev.

Takoj po otvoritvi seje je kazalo, da hoče Schönerer sprožiti drugi strel na nemške »izdajce in vladne strežaje«.

Predsednik dr. pl. Fuchs izjavi, da so prva točka dnevnega reda nujni predlogi glede uim in dotičnih državnih podpor. Toda Wolf v imenu svojega mojstra zahteva, da naj se obravnava o ministerskih zatožbah. Zbornica pa je v večini z glasovanjem odgovorila, da so pač nujnejše državne podpore po uimah poškodovanim krajem, kakor pa bedaste fraze o zatiranem nemštvu. Schönerer izbuli oči, cmoka z jezikom, rudečica ga zalije preko ušes, vendar se še premaga ter si s šopkom duhtečih vijolic ohlaja vroče obličje.

Prične se debata o nujnih predlogih glede državnih podpor vsled uim; predlogov je šest.

Gor. avstrijski poslanec dr. Kern s tovariši se pritožuje radi postopanja pri razdelitvi podpor.

Posl. Schönerer je s tovariši vložil nujen predlog glede drž. podpore za več nemških občin na Češkem. Toda komedijant ne zahteva nujnosti tega predloga, temveč gromeč zahteva debato o ministerskih zatožbah, češ, da sta jezikovni naredbi povzročili vse politično in gospodarsko zlo v Avstriji. Levičarji se mu smejejo, Schönerer se raztogoti, teptá z nogami ter bije z rokami po zraku. Levičarjem kliče srdit, da jih bode ljudstvo sodilo in obsodilo, ker izdajajo nemštvo. Kratko, a odločno ga zavrne dr. Gross mej živahnim odobravanjem levice. Schönerer se jim zaničljivo posmehuje, Wolf preti s pestjo.

Dr. Pessler in Böhme utemeljujeta tretji predlog glede drž. podpore za Gor. Avstrijo. Prvi govornik očita gor. avstrijskim tovarišem v katol. ljudski stranki politično zvezo s Čehi in Poljaki.

Posl. Kletzenbauer zahteva podpore za občino Nespodnik na Češkem, posl. Taniaczkie wicz pa kar deset milijonov za Galicijo in druge kraje.

Posl. Szajer v poljskem jeziku opisuje bedo v okraju Kolbuszowa ter zahteva nujne podpore.

Predlog levičarjev, da se ti nujni predlogi izroče posebnemu odseku 36 članov, večina odkloni, ker jih hoče izročiti budgetnemu odseku.

Govorili so še Kittl, soc. demokrat Ressler, dr. Laginja, ki prosi hitre in izdatne podpore za bedno prebivalstvo v Istri.

Za njim govori posl. Kaiser. Mej njegovim govorom zopet zrohni Schönerer, ki nepopisno razsaja nad levičarji, ki niso hoteli podpisati njegovega predloga za zatožbo Gautschevega ministerstva. Schönerer ne prizna sedanjega predsedstva, sam si da besedo ter konča svoj govor, kadar je njemu všeč. Ako njemu poide sapa, pošlje v boj jednega svojih oprod. Tako se za Kaiserjem oglasi k besedi Türk, ki očita nemški ljudski stranki, da krši nemško solidarnost, ker je odrekla podpise za zatožbo barona Gautscha. Mej tem govorom so se ponavljali stari, divji prizori. Levičarji so odločno ugovarjali, Türk, Schönerer, Wolf in Iro so srdito odgovarjali v veliko veselje desnice.

Še večja rabuka je nastala, ko sta odgovarjala dr. Steinwender in Kaiser. Schönerer je v jednomer kričal: Vi zatožbe niste podpisali! Rabuka je trajala nad jedno uro, Schönerer je konečno le še hropel. Na oder stopita dr. Funke in Wolf, ki sta se pošteno lasala. Najodločneje pa je med burnim odobravanjem zavračal Wolfa

LISTEK.

Nansenovo potovanje na sever.

(Govoril kanonik J. Sušnik v »Katoliškem domu«.)

(Dalje.)

Lotila sta se najprvo stavbe. Iz kamenja sta napravila zid in luknje zamašila z zemljo. Za kopačo jima je služila krivina od sani, lopata jima je bila plečna kost mroževa, katero sta na palico privezala. S tem primitivnim orodjem sta, kakor nekdanji Robinson, počasi nadaljevala svojo stavbo. Ozidje kože je bilo 3-5 m dolgo in blizu 2 m široko in 1 m visoko, med ozidjem sta odkopala za meter globoko zemljo in na ta način napravila kočo toliko visoko, da sta mogla v njej stati. Za streho jima je bilo najtežavniše kaj primernega oskrbeti. K sreči sta našla med naplavinno v ledu kos debela, ki je bil za to sposoben. To deblo sta položila kot sleme po dolgem na zid in pogrnila čeznj štiri mroževe kože. Mesto vrat sta imela dvojno pregrinjalo od medvedove kože. Vse luknje sta skrbno zamašila in vso kočo obdala s snegom

in ledom, da veter ni prišel blizu. Dne 28. septembra je bila koča toliko dovršena, da sta se zamogla vanjo preseliti. Nansen prizna, da tako ugodno ni stanoval, odkar je ladijo zapustil.

Za živež jima je služilo najbolj meso severnih medvedov, katerih sta mnogo ustrelila, njihova izvrstna kožuovina za obrambo zoper mráz in za ležišče. Tudi mrožev sta v tem času več ustrelila. Velikanska, na suhem jako neukretna žival je na celem životu za ped na debelo zalita s tolščo. Lov na mrože je brez nevarnosti le na suhem, v morju se pa razdražena žival zažene v čoln in ga skuša preobrniti. A tudi na suhem ni lahko mroža ugonobiti. Čelo ima tako močno, da mu navadna krogla ne prodre črepinje in le strel od strani žival prodere, drugače pa ranjen mrož lovcu uide v vodo, kjer je pa človeku zelo opasen. Kakor smo že omenili, sta naša popotnika močno mroževo kožo rabila za streho svoji koči, tolščo sta pa nakopičila v zalogo in jo celo zimo rabila za kurjavo. Toda tako veliko žival raztelesiti in tolščo pobrati ni lahko in prijetno delo. Nansen jako toži nad tem umazanim delom. Vsa obleka je postala s tolščo napojena, ves život se je masti

navzel in vsled tega je postalo vse v koči z vsem orodjem s plastjo masti prevlečeno. In ker nista imela niti nove obleke, niti sta jo mogla oprati, tedaj sta bila primorana celo zimo in naslednjo pomlad tako rekoč v sami tolšči prebiti. Jako težavno jima je bilo pisati dnevnik, kajti vsak listič papirja je postal tolst, da je bilo komaj mogoče jima kaj zapisati. Tudi s toplo vodo nista mogla tolšče odstraniti in Nansen je znašel slednjič znamenit pripomoček vsaj roke obrisati. Pri ustreljenem medvedu je svoje roke utaknil v toplo medvedovo kri, čez nekaj časa pa jih je z mahom obrisal. Mroževa mast jima je služila celo zimo v kurjavo in deloma tudi v hrano. Mast sta stopila v ponvi in potem gorko pila.

Zima in ž njo noč se je hitro bližala, dne 15. oktobra se je solnce zadnjič pokazalo, potem pa je zatonilo, nastala je zopet noč, tretja, odkar so popotniki odpluli od doma.

Ako dolga zimska noč na severu že na dobro urejeni ladiji ni prijetna, kako dolgočasno je moralo biti še le v temni koči. Sicer ni bilo v koči posebno mráz, — gorkomer kazal je navadno okolu ničle — pa pomanjkanje primerne čedne

in tovariše dr. Lueger, ki je naravnost vrgel Wolfu v obraz, da ga pač čaka veriga, a ne zlata, kakoršno nosi dunajski župan. Ura je že pet, a komedije ni še konec.

Vladne predloge.

Vlada je danes predložila načrt zakona, s katerim se zakon z dne 31. maja 1889 glede državnih podpor za melioracijske namene podaljša za deset let do vstetega leta 1914. Za tekoče leto vlada nasvetuje 850.000 gld., za naslednja leta po 1 milijon na leto.

Dalje je vlada predložila načrte zakonov glede delitve posameznih zemljiških parcel, glede dopolnitve §§ 13. in 14. zakona z dne 25. oktobra 1896 o direktnih osebnih davkih, glede porabe jednega milijona za mornarico, glede nakupa primernih poslopij za poslaništva v Peterburgu, Washingtonu, Pekingju, Tokiju in Cetinju, ter glede kartelov z ozirom na živila.

Poljedelski minister je predložil tiskano poročilo o letošnji razdelitvi državnih podpor iz melioracijskega zaklada v smislu § 2. zakona z dne 30. junija 1884. Za uravnavo potoka Mirne na Kranjskem je ustavljen tretji obrok v znesku 30.000 gld.

Parlamentarne vesti.

V petek je zadnja seja pred prazniki. Predsedstvo je sinoči sklenilo, da se danes, jutri in v petek obravnavajo samo nujni predlogi o državni podpori vsled lanskim uim ter konča debata o vladni izjavi z dne 21. t. m. Jutri predloži ter obrazloži finančni minister letošnji državni proračun. Po praznikih se državni zbor snide zopet dne 20. ali 21. aprila; v razgovor pridejo ministerske zatožbe in jezikovni predlogi. Začetkom maja se snideta delegaciji ter zborujeta do binkoštij. Tako se čita v načrtu, ako ga ne prekriža Jurij Schönerer, ki je danes zopet počastil zbornico s svojo navzočnostjo.

Sinoči se je zopet osnovala prosta agrarna zveza iz desniških poslancev, ki zastopajo poljedelske koristi. Predsednikom je izvoljen grof Karol Zedtwitz, podpredsednikoma Zallinger in vitez Czeck. Zveza ima namen, da se prosto brez vsake zaveze obravnavajo vsi predlogi in načrti, ki se tičejo poljedelskih koristij. Sinoči se je izvolil pododsek, ki bo še danes sestavil vse znane pritožbe glede postopanja finančnih organov pri izjavah o osebni dohodarini. Mnogi člani so pravili naravnost »čudne« stvari o sitnostih, katere imajo priprosti davkoplačevalci s finančnimi organi. Spomenico v tem oziru bodo nekateri klubi še te dni izročili finančnemu ministru, da potom odredbe odstrani povode raznim pritožbam. Tako n. pr. so po nekodi finančni organi zahtevali od kmečkih posestnikov, da predložijo fasije o osebni dohodarini, dasi nimajo nad 100 gld. čistega dohodka. Na Štajerskem n. pr. smejo vinorejci med redne izdatke všteti vse troške za obnovljenje po trtni uši uničenih vinogradov, na Kranjskem to ne velja. Jednacij pritožeb je še dolga vrsta. Debate se je mej drugimi udeleževal tudi posl. Pfeifer.

Namesto dr. Ferjančiča, ki je izvoljen podpredsednikom, je naša zveza sinoči volila v par-

lamentarno komisijo poslanca Robiča; v proračunski odsek kandiduje lanske člane.

Interpelacija.

Na ministerskega predsednika je stavil posl. dr. Krek to-le interpelacijo:

»V deželnem zboru vojvodine Kranjske se je sklenilo dné 10. februarja 1896, da se jeden del vodmatske občine priklopi ljubljanskemu mestu. Pri tem se je jednoglasno vsprejela ta-le resolucija:

»Deželnemu odboru se naroča od visoke c. kr. deželne vlade izposlovati, da se jim (priklopljenim prebivalcem v Vodmatu) zagotovi prehodna doba 15—20 let gledé hišnonajemninskega, oziroma tudi hišnorazrednega davka.«

Ta resolucija, ki jo je tudi tedanji ljubljanski župan toplo zagovarjal, je bila brezvspešna. Na neko prošnjo, ki jo je v tem oziru vložil neki vodmaški hišni posestnik, je odgovoril mestni magistrat dne 22. marca 1898, št. 9264 to-le:

»Ta prošnja vrača se prosilcu vsled razpisa c. kr. dež. predsedstva v Ljubljani z dné 2. t. m. z odlokom, da se visokemu c. kr. ministerstvu za notranje stvari ni zdelo potrebno, izdati posebni zakon v smislu resolucije dež. zbora kranjskega z dné 10. februarja 1896, ker znaša razlika na davkih pri vseh inkorporiranih 90 hišah le 1085 gld. in ker se je zgodilo inkorporiranje na korist posestnikov omenjenih 90 hiš.«

Hišni posestniki priklopljenega vodmaškega dela so po tem odloku globoko prevarjeni. Pred priklopljenjem se jim je od vseh strani zagotavljala prehodna doba. Za tako prehodno dobo govori mnogo analognih primerov iz raznih kronovin. In če je bila kje potreba, je gotovo tudi v Vodmatu. 90 hišnih posestnikov ondu nima še dolgo pričakovati nobene koristi od mestne občine. Zraven so skoro brez izjeme delavci, ki so se s trudom in silo povzpeli do lastnih hišic. Te hišice so pa ravno tako skoro brez izjeme čez mero zadolžene.

Kot zasramovanje zveni, če se pri teh ubozih ljudeh, katerim pomenja vsak krajcar premoženje, govori o 1085 gld. kot o bagatelni svoti, in dejanski je neresnično, če se govori o priklopljenju v njihovo korist.

Podpisani torej vprašujejo:

1. Kako more nj. ekselenca opravičevati odlok ministerstva za notranje stvari?

2. Kaj namerja storiti nj. ekselenca, da se popravi ubogim ljubljanskemu mestu priklopljenim hišnim posestnikom v Vodmatu velika krivica, ki se jim do sedaj godi?»

V današnji seji je iznova vložil poslanec dr. Krek tri predloge v pomoč diurnistom, o zavarovanju delavcev za starost in onemoglost in o preosnovi zakona o bratovskih skladnicah.

Politični pregled.

V Ljubljani, 31. marca.

Sprememba v galiskem namestništvu.

Včeraj se nam je nenadoma sporočila vest, da je

galiski namestnik knez Sanguszko, ki biva te dni na Dunaju, vložil ostavko ter da se je ta ostavka tudi vsprejela. Tem povodom mu je podelil cesar v priznanje zaslug red zlatega runa. Knez Sanguszko je prišel na namestniško mesto v jeseni leta 1895 kot naslednik grofa Kazimirja Badenija, ki je postal tedaj ministerski predsednik in vodja notranjih del. Kaj je privedlo kneza Sanguszko tako nenadno do odločilnega koraka, ni sicer znano javnosti, splošno se pa zatrjuje, da se je moral umakniti z namestništva vsled tega, ker je z novim ministerskim predsednikom grof Thunom v bližnjem sorodstvu. Vladajoča stranka v Galiciji je bila z odhajajočim možem zadovoljna, kakor je sploh navadno z vsem, toda narod in njega pravi prijatelji so pa imeli pogostokrat priliko pritoževati se nad regimom kneza Sanguszko. Na njegovo mesto se imenujejo kot kandidati grof Pininski, vitez Bilinski in baron Loebl. Največ nade ima prvi kandidat in razni listi že naglašajo, da je grof Pininski odbran Sanguszkovim naslednikom. Poljaki so te spremembe baje zelo veseli.

Gospodska zbornica ima svojo prihodnjo sejo prihodnji torek, dne 5. aprila ob 2. uri popoldne. — Na dnevnem redu je nekaj vladnih predlog in sklepov poslanske zbornice, ki jih je ta že rešila v prejšnjem zasedanju, v gospodski zbornici pa niso prišli tedaj na vrsto. Poleg tega se v tej seji naznanijo načelnštva posamnih parlamentarnih komisij.

Dopolnilne volitve za dunajski mestni zastop so se z včerajšnjim dnevom završile na vsi črti. Volil je namreč včeraj prvi razred v vseh okrajih in izid je bil skoro popolno jednak prejšnjemu, le jeden mandat so izgubili antisemiti ter ga morali prepustiti združenim nemškim liberalcem in nacionalcem. Sploh pa se je opazilo, da je vladala povodom teh dopolnilnih volitev na obeh straneh velika mlačnost. Udeležba volilcev je v nekaterih okrajih uprav minimalna in v nikaki primeri z udeležbo v letu 1895. in 1896. To mlačnost pa je opaziti še nekoliko bolj na strani antisemitov, kakor pa njih nasprotnikov. Taka mlačnost prav lahko postane sčasoma osodepolna. Nasprotniki prežé na vsak korak krščanskih socialcev in bi kaj lahko izrabili tako priliko.

Pomnoženje mornarice. Ta nalezljiva bolezen se sedaj razširja malone po vsem omikanskem svetu. Nemški državni zbor je moral dovoliti velikansko svoto za napravo novih vojnih ladij, Francozi, Italijani, Španci in Amerikanci skušajo tekmovati s svojimi sosedi v tem oziru in vsled tega že res ni čudno, ako tudi merodajni avstrijski krogi resno mislijo na pomnožitev avstrijske mornarice. Iz Budimpešte se namreč poroča, da se nahaja v izrednem proračunu za prihodnje leto 45 do 50 milijonov goldinarjev za napravo in popravo vojnih ladij. Ta kredit se bo zahteval od delegacij, vendar se bo razdelil na več let. Predloga sicer še ni odobrena v skupnem ministerskem svetu, ki se snide v posvet šele tekom prihodnjega tedna, vendar je pa precej verjetno, da prodre vojni minister s svojo zahtevo v vseh instancah.

obleke in družih za omikanega Evropejca prepotrebni reči je napravilo to življenje vendar le dolgočasno in mučno. Hrane jima ni primanjkovalo, ker sta se jeseni z mesom dobro založila, a za kako resno delo se vendar nista mogla odločiti. Večidel zime sta prebila s tem, da sta opazovala vsaki dan instrumente, kuhala si jed; ta posel sta opravljala vsak po jeden teden, krpala, šivala in popravljala svojo obleko in pa — spala, včasih po 20 ur na dan.

Največ neprilike so jima delale lisice. Te drzne živali so oblezle vse, ter odnesle vse, kar se je dalo odnesti, brez razločka, je li stvar bila užitna ali ne. Najbolj je tožil Nansen na izgubi velikega klopčiča niti za šivanje. Odnesele so jima celo termometer, na katerem morda lisice še sedaj opazujejo mrz in toplino. Streljati teh nadležnih živalij nista smela, ker bi jima bilo zmanjkalo patron, drugače pa se jih ni bilo odkrižati.

Kadar je mesec svetil, tedaj sta napravila kratek izlet, da sta se vsaj nekoliko oživila in zamogla zopet — spati.

Neprijetno je bilo tudi to, ker nista mogla določiti kraja, kjer se nahajata. Mornar na morji

s pomočjo sekstanta in zanesljive ure natančno določi prostor, kje da se ladija nahaja. Tudi naša popotnika sta imela sicer potrebno orodje seboj, a na povratku od severa se jima je prigodila neprilika, da sta obema uri obstali. S pomočjo sekstanta sta sicer zamogla čas za oni meridian, kjer sta se ravno nahajala, določiti, toda ni pa bilo lahko najti časa greenichski, da bi zamogla potem določiti geografično lego. — Sicer pomorščaki v ta namen določijo čas prav zanesljivo s pomočjo luninih mrakov na Jupitru, a Nansen to ni bilo mogoče, ker po leti solnce ni zašlo, torej na svetlem nebu Jupitra videl ni, po zimi je bila zvezda zopet tako daleč na jugu, da se ni dvignila dosti visoko na nebu za opazovanje.

Leto se je bližalo koncu in nastopilo je novo leto 1896. K sreči sta ostala oba popotnika zdrava in od dne do dne se jima je upanje bližalo, da bosta svojo kočjo zapustila ter zopet nadaljevala svoje popotovanje proti jugu.

Dne 26. februarja se je solnce zopet prvič prikazalo za trenutek na obzorju, dan je polagoma rasel in pripravljanje za odhod se je ravno pričelo. Trebalo je obleko na novo skrpiti

in z zaplatami obšiti, čevlje istotako popraviti, iz medvedovih kož napraviti novo spalno vrečo, vse orodje pregledati, popraviti, kar se dá, in biti pripravljen na odhod. Medvedje, katerih celo zimo ni bilo nobenega videti, so se jeli zopet prikazovati in še marsikateri kosmatin jima je moral kožo prodati za malo svinca. Polagoma so se jeli delati zopet predori med ledom, naša popotnika sta svojo opravo in živež zložila v čolne, čolnice postavila na sani ter slednjič dné 19. maja 1896 odrinila dalje proti jugu. Njihov namen je bil prodirati tako daleč proti jugu, da bosta prišla v nezamrznjeno morje, potem s čolni pluti naravnost proti zapadu v Spicberge, kjer se imata sniti z ladijo »Fram« in v skrajnem slučaju najdeti tudi kako ribiško ladijo, katera ju popelje domov.

Na tej poti so se ponavljale že večkrat omenjene težave, ledeni grebeni in razpoke, mnogo krat slabo vreme jih je zaviralo, videla sta še več medvedov, zlasti pa sta korakala prav blizu mimo več čred mrožev, katere sta opazovala, ne da bi se bile za nju zmenile. Mrož se tudi medvedu ne umakne.

(Dalje sledi.)

Velevlasti in krečansko vprašanje. V zadnji seji angleške spodnje zbornice je pojasnoval podtajnik Curzon, iz kakih vzrokov sta Avstro-Ogerska in Nemčija izstopili deloma ali popolnoma iz evropskega koncerta v krečanski zadevi. O Avstro-Ogerski je rekel govornik, da odzove s 15. aprilom svoje brodogve in svoje čete z otoka Krete in da ostane na mestu le toliko vojaštva, kolikor ga je neobhodno potrebno za varstvo ondotnega konzulata. Sicer bo pa še nadalje sodelovala pri tej akciji ter s svetom pomagala reševati pereče vprašanje, mej tem ko se je Nemčija popolno odtegnila.

Krečanski komisar in grški princ Jurij. K ruskemu admiralu Skrydlowu, ki zapoveduje ruskemu brodogvu v krečanskih vodah, je prišel po poročilu petrograjskih »Vjedomosti« turški komisar na Kreti, Dševad-paša. Pojasnoval je zastopniku Rusije, kako »nevarna« je misel na kandidturo prince Jurija, kajti celo vest, ki sedaj kroži mej krečanskim prebivalstvom, je bojda povzročila velikansko razburjenost. Na to mu je admiral kratko malo odgovoril, da to ni res, in da so nevarnosti, o katerih govori komisar, do cela izmišljene. Mnogo okrajnih predstojnikov je izjavilo, da dajejo prednost princu Juriju pred vsemi drugimi kandidati, in splošna sodba prebivalstva se glasi, da bo le imenovanje prince Jurija storilo konec vladajoči anarhiji in pospešilo spravo mej narodnostima. Umevno je, da s takim odgovorom ni bil zadovoljen Dševad-paša, ki je govoril popolno v ime sultana, ter je obljubil, da bo v kratkem izročil spomenico vsem admiralom.

Razgled po slovanskem svetu.

Proslava 11. aprila na Ogerskem in Hrvatska

Iz Zagreba, 19. marca.

(Konec)

Kako nemila mora biti Hrvatoma tudi ta okolnost, da bode jeden del njih, namreč dalmatinski, mogel pozdraviti svojega kralja ob tako vzvišenej slavnosti, dočim bode drugi večji del njih odsoten. To so zares žalostni pojavi v hrvatskem političnem življenju in skrajni čas bi zares že bil, da se jedenkrat da vsakemu narodu, kar zahteva pravica.

Hrvatski opozicijski časopisi so se vsi odločno vzdignili proti proslavi 11. aprila od strani ali v ime Hrvatske. Borijo se pa tudi proti temu, da se ta svečanost sploh v postavi pritegne tudi na Hrvatsko. Zahtevali so odločno razjasnenja glede onih besed »partes adnexae«, če zares pomenijo Hrvatsko. Uradni list hrvatske vlade je hotel potolažiti javno mnenje s tem, da je zatrjeval, češ, te besede ne morejo pomeniti Hrvatske, marveč le neke županije ogerske, katere so bile pred 1848. letom zedinjene z Erdeljem, a tega leta združene zopet z Ogersko. Ali s to izjavo opozicijski listi niso bili zadovoljni, ker se je dozda pod »partes adnexae« razumevala Hrvatska. Kaj je storiti zdaj? Kdo more stvar razjasniti bolje, nego ogerska vlada ali pa hrvatska? Od njih je treba zahtevati razjasnenja prej, nego pride ta naziv v postavo, in sicer če pomeni zares Hrvatsko.

Če misli ogerska vlada vkup z ogerskim saborom, da mora postava za 11. april veljati tudi za Hrvatsko, potem ne preostane za hrvatske poslance na tem saboru nič drugega, nego jednostavno s prosvedom zapustiti sabornico. To se mora zahtevati od vsakega Hrvata, da brani samostalnost svoje domovine in da ne dovoli, da se ona potopi v mažarskem morju. Na noben način ne smejo hrvatski poslanci dopustiti da se z omejenim nazivom poniža samostalna Hrvatska do provincije ali županije ogerske, kar je seveda poznata želja mažarska; a ravno tako se morajo vzprotiviti, da bi se ta postava raztegnila tudi na Hrvatsko, kajti s tem bi priznali, da so Mažari leta 1848 imeli prav, da so skopali Hrvatski grob. Hrvatski narod pričakuje zategadel od svojih poslancev na ogerskem saboru, da bodo to zadevo rešili častno za se in za narod, da ne bode kasneja zgodovina dolžila njih, da so propustili radi svoje malomarnosti skleniti tako postavo, s katero se sramoti celi narod, a vrh tega postavlja v nevarnost, da zgubi vso svojo samostalnost. Če že hrvatski narod radi neugodnih sedanjih političnih

odnošajev ne more z velikim delom slovanskih bratov pripravljati se, da proslavi petdesetletnico vladanja svojega ljubljenejega vladarja, naj mu vsaj ne bode namesto tega nanešena sramota, da proslavlja one dogodke, ki so mu povzročili toliko hudih borb za svoj obstanek, proti kateremu se na temelju istih še dandanes ruje. Narod hrvatski pa je potreben miru, a preskrbeti mu ga morajo vestni njegovi poslanci s čvrsto obrambo zakonjenih njegovih pravic.

Cerkveni letopis.

O cistercijskem redu.

(Ob 800letnici njegovi spisal Jos. Benkovič.)

(Dalje.)

Znano je vprašanje, katero si je Bernard v samostanu večkrat stavil: »Bernarde, ad quid venisti?« (»Bernard, po kaj si prišel?«) Redovnike je navajal zlasti k sveti ravnodušnosti (sancta indifferentia) ter je znal vse delo svojih redovnih sobratov bodisi na polju ali v gozdu ali doma izpremeniti v neprestano molitev. On sam je večkrat povdarjal, da je vso svojo učenost in modrost zlasti v razlaganju sv. pisma ter vso svojo čudovito zgovernost, nad katero še sedaj cel svet strmi, zajemal ne iz knjig, temveč iz premissljevanja, ko se je sprehajal po gozdih med hrasti in bukvami. Isto strogost, katere se je sam držal, zahteval je tudi od svojih tovarišev.

Kmalu po njegovem vstopu v Cîteaux je prosilo toliko novincev za vsprejem v red, da je bilo treba misliti na novo naselbino. Vitez Hugo de Champagne mu je dal samotno, pust kraj, ki se je imenoval »pelinji dol«. Bernard pa ga je nazval »veseli dol«, (clara vallis) in tam postavil glasoviti samostan Clairvaux, poslej središče cistercijskega reda. Ker je po hudih, neprestanih pokorilih telesno tako opešal, da skoro ni bil več sposoben za nobeno delo, odnehal je nekoliko od prvotne redovne strogosti. Poslej se je število novih redovnikov tako silno množilo, da je sam sv. Bernard v 38 letih svoje delavnosti kot opat ustanovil 167 samostanov in da je on sam koncem svojega življenja samo v Clairvaux vodil 700 menihov.

A njegovo delovanje se ni omejevalo le na samotni »veseli dol«. O njem se sme reči, da je iz svoje celice vladal tedaj celo Evropo. Bil je središče, nekako solnce 12. stoletja. Imel je čudovito moč do človeškega srca. Že njegova bližina je vse navdušila, kaj še le, če se je prikazal! Bil je nedosegljiv govornik, ljubeznjiv tako, da so mu dali ime »medeni učenik« (doctor mellifluus), a pri vsem tem je bil resnoben in goreč, da je vse pretresel. Kneze, vladarje in ljudstva je miril ter napravljaj med njimi spravo, cerkvenim zborom je pomagal z modrim, uglednim svetom, krivoverstva je pobijal, vsem pravičen je celo žide branil pred krivičnimi napadi; sploh na vseh svojih potih po Francoskem, Nemškem in Italiji je izvrševal čudovita dela.

Leta 1146 je vso osrednjo Evropo navdušil za križarsko vojsko. Po hudih, neprestanih naporih do cela uničen je blaženo umrl 20. avgusta l. 1153 v 63. letu svoje dobe.

II.

Zgodovina cistercijskega reda se deli v štiri dobe: Leta 1098 — 1134 doba razvoja, 1134 do 1342 doba največjega cvetu, 1342 — 1790 doba propada, 1790 do danes doba prenovljenja.

Leta 1132 — istega leta je bil ustanovljen stiški samostan — je bil prvi generalni kapitelj cistercijskega reda, na katerem je bilo zastopanih že nad 300 samostanov. Iz tega se uvidi, da se je čudovito hitro širil po svetu. 50 let po ustanovitvi je štel že 500 samostanov, in še 50 let pozneje pa 1500 in zopet čez 50 let 1800. Može iz vseh stanov in vsake starosti so stopali v ta red. Knezi in grofje, visoki vojaški dostojanstveniki in cerkveni prelati so prosili za vsprejem v samostan. Tako se je n. pr. jeden največjih učnjakov tedanje dobe, Alanus, dal preobleči in služil ne kot duhovnik, temveč le kot brat-lajik. Nekdaj je bilo v Clairvaux sto novincev v enem dnevu preoblečenih. Koncem srednjega veka je bilo v nemškem cesarstvu 109 samostanov tega reda. Na slovenski zemlji so stali: Stičina in Kostanjevica na Kranjskem, Vetrinj na Koroškem in Runa na Štajerskem.

Mnogi cistercijani so postali škofje in kardinali; šest jih je zasedlo tudi stolico sv. Petra v

Rimu, in sicer: Evgen III. (1145—1153), ki je bil učenec sv. Bernarda, Hadrijan IV. (1154—1159), Aleksander III. (1159—1181), ki je imel hude boje s cesarjem Friderikom Barbaroso, Gregorij VIII. (1187), Urban IV. (1261—1264) in Benedikt XII. (1334—1342).

Ko je sveti Bernard ustanovil Clairvaux, dal je svojim redovnim sobratom redovno pravilo, ki se imenuje »charta caritatis« (»listina ljubezni«). To je še sedaj temelj cistercijskemu redu, kateri sv. Benedikta časti kot svojega postavodajalca, sv. Roberta kot svojega ustanovitelja, svetega Bernarda pa kot glavnega razširjevalca in glavni steber reda. V redovnem pravilu stoji tudi določba, da se cistercijski samostani ne smejo ustanavljati v mestih in trgih, temveč v tihih, zakotnih dolinah. Odtod je nastal izrek: »Bernard je ljubil doline, Benedikt pa gore« (»Bernardus valles, montes Benedictus amabat«).

Ko so se za časa križarskih vojsk ustanovili razni viteški redovi, izvolili so si »listino ljubezni« kot temelj svojim redovnim pravilom, n. pr. red v Kalatravi in Alkantari na Španjskem, red templarjev v Jeruzalemu, red sv. Mavricija na Savojskem in v Piemontu, red svetega Jurija v Alfami itd.

Iz cistercijskega reda se je v 17. stoletju izcimil nov red, ki si je določil nekoliko strožja pravila, nego jih imajo cistercijani. Ustanovil je ta red leta 1663 Armand Janez le Bouthillier de Rauce v opatiji La Trappe na Francoskem. Ta red se imenuje navadno »trapistovski«, a v resnici ti menihi niso družega, nego reformirani cistercijani. Od leta 1893 dalje imajo oficijelno ime »red cistercijanov N. L. Gospe v La Trappe«.

Za časa francoske revolucije je bil ta red skoro do cela zatrt. V začetku tega stoletja se je zopet jel krepko razvijati in šteje zdaj 72 samostanov. Na Slovenskem stoji le jeden dom trapistovski, namreč v Rajhenburgu ob Savi, kamor so se leta 1881 iz francoske opatije Aiguebelle naselili. V Mariji Zvezdi pri Banjaluki so se naselili že preje, od koder širijo kulturo po zapuščeni Bosni.

Cistercijani so se v srednjem veku poleg strogo cerkvenih duhovnih vaj bavili zlasti z ročnim delom na polju in v gozdih ter so mnogo divjih krajev odprli kulturi. Doma so se bavili s šolo in z znanstvenimi študijami. Prepisovali so knjige ter izvrševali razna umetniška dela. S tem si je red pridobil neminljivih zaslug za svetovni napredek. Profesor Dubois piše o prvem nastopu cistercijanov v zgodovini:

»Vse krščanstvo se je bolešno zavzelo ob groznih krivicah, ki so se godile katoliški cerkvi in nje poglavarju. A glej, iz močvirnega gozda burgundskega prihaja nova bojna moč in v petindvajsetih letih se vzdigne od Tibere do Volge, od Mancanareza do Petrograda 60.000 cistercijanov kakor jeden mož, se pridružijo papežu in gredo povsod ž njim nasproti posvetni moči, ki je udrila v cerkveno ozemlje. Najmogočnejši knezi trepečejo na svojih prestolih pred obleko redovniško in se vklanajo pred njegovim dihom. Čudno: sinovi cistercijski branijo z jedne strani papeštvo pred preoblastnim kraljestvom, z druge strani pa se združijo s kraljestvom, da zatro anarhistične težnje baronov in so kakor močan jez zoper feudalizem, ki žuga požreti monarhije. Tedaj sta bila prav za prav le dva stanova v Evropi: plemenitaži v gradovih in poljedelci v kočah. Cistercijski red je oboje spojil pod isto streho, ker plemenitaš je bil ponižan do delavca in delavec, ki je s plemenitašem skupaj stanoval, delal in užival, je bil povišan. Poljedelstvo je bilo zaničevano in zanemarjeno; bojna strast je vse uničila. Cistercijski meniški plašč pa je ogrnil pleča vitezov jednako, kakor kmetov in pastirjev in pri istem delu sta se potila sin visokega gospoda, kakor priprostega kmeta. — Križ je bil v vedno večji nevarnosti pred polumesecem. Evropa se je tresla pred Saraceni. Kar je začel sveti Bernard z oznanjevanjem križarske vojske, to so nadaljevali njegovi duhovni bratje po vseh deželah.«

Isto velikansko kulturno silo, katero je imel cistercijski red nekdanj, ima še sedaj. Le jeden vzgled. Lord Philipp in lord Shrewsbury sta leta 1834 ustanovila na Angleškem v pokrajini Leicester samostan. 40 cistercijanov je v malo letih obdelalo 280 milj zemlje z lastnimi rokami ter uvedlo najboljše blagostanje v kmetski stan. Leta

1850 je samostan razdelil 32.000 kosil, pogostil 7000 ljudi. Za časa draginje leta 1847 je dobivalo 36.000 ljudi v samostanu podporo z živili in 12.000 jih je sprejel samostan v svoje zavetje. Večina tistih, ki so bili podpirani, niso bili katoličani, temveč anglikani.

Kaj so storili reformirani cistercijani ali trapisti v južni Afriki, v Bosni in drugod, kjer so se naselili, je pač dobro znano. — Žilavost in notranja moč reda za prosep narodne kulture je torej še prav ista, kakoršno je imel red ob svojem izvoru. Le v toliko se razlikuje preteklost od sedanjosti, da redovniki v naših dneh, ko je zemlja že skoro povsod dobro obdelana in dovolj obljudena, delujejo bolj znanstveno v domačih tihih zidovih, nego pa zunaj z ročnim delom.

(Dalje sledi.)

Dnevne novice.

V Ljubljani, 31. marca.

(Z Dunaja) se nam poroča, da je slovanska krščansko narodna zveza zopet vsprejela kot člana posl. Šukljeja, ki je bil v zadnjem zasedanju izstopil iz zveze.

(Na dunajskem vseučilišču) sta bila danes promovirana doktorjema medicine g. Fr. Jankovič iz Vitanja in I. Zakrajšek iz Zakraja na Notranjskem.

(Promocija.) Dne 29. marca t. l. bil je Fran Peitler, c. kr. avskultant pri c. kr. državnem pravdnistvu v Mariboru, na vseučilišču v Gradcu promoviran doktorjem prava.

(Sinočni prijateljski večer) se je pečal, kakor je bilo naznanjeno, s § 4. pravil »Leonove družbe« o ustanovi posebnega zaloge za visokošolce in mlade pisatelje. Vodil je razgovor dr. J. Debevec. Skrb za ta zalog naj bi imelo posebno starešinstvo, čegar član more biti vsak član »Leonove družbe«. Pri osnovalnem zboru dne 19. novembra l. 1896 je bilo že začasno izvoljenih 37 starešin iz vseh slovenskih pokrajin, izmed teh 18 bivaajočih v Ljubljani. Žal, da je ostal § 4. pravil »Leonove družbe« skoro poldrugo leto samo na papirju, in prav tako § 9., ki govori o starešinstvu, kako naj se konstituira in kako naj potem deluje. Čas je, da se starešinstvo gane, da se konstituira in da začne delovati. Te dve točki ste sedaj na dnevnem redu »Leonove družbe«. — Izvoljeni starešine, domenimo se, kedaj se snidemo! Obžalovati je, da so prav za ta večer ljubljanski prijatelji pokazali premalo zanimanja. Toliko bolj pa nas veseli, da se je tega razgovora udeležilo tudi nekaj prijateljev z dežele. Prihodnji prijateljski večer bo v sredo po beli nedelji. Predmet razgovoru se bo naznanil o pravem času.

(»Glasbena Matica« v Ljubljani) priredi prihodnjo nedeljo, dne 3. aprila t. l. ob 5. uri popoldne v Sokolovi dvorani »Narodnega doma« tretji redni koncert pod vodstvom koncertnega vodje gosp. Josipa Čerina. Pri koncertu sodelujejo: gospodična Mira Dev (sopran), gospa Julija dr. Ferjančičeva (alt); gospodje: Anton Razinger (tenor), dr. Bela Stuhec (bariton), Pavel Lozar (bas), Hilarij Benišek (klavir), Karol Hoffmeister (harmonij); pevski zbor in orkester »Glasbene Matice« in sl. godba c. in kr. pešpolka Leopold II., kralj Belgijcev št. 27. — Vspored: Joh. Seb. Bach: Pasijon po sv. Matevžu, oratorij v dveh delih za soli, dvojni mešan zbor, dva orkestra, klavir in orglje. Besede sv. pisma po evangelistu Matevžu, cap. 26. in 27., priredil Anton Funtek. — Cene prostorom: Sedež I.—III. vrste à 2 gl.; IV.—VII. vrste à 1 gld. 50 kr.; od VIII. vrste naprej in na galeriji à 1 gld. — Stojišča à 50 kr., dijaške in garnizijske vstopnice à 30 kr. Vstopnice se dobivajo v prodajalnici g. J. Lozarja na Mestnem trgu, na večer koncerta pri blagajnici. — P. n. gg. naročniki naj se blagovolé za svoje sedeže z legitimacijami zglasti v prodajalnici g. J. Lozarja. — Tekst à 10 kr.

(Pri volitvi cenilne komisije za radovljiški okraj) so bili včeraj izvoljeni kot člani v prvem razredu dr. Jelovšek, v drugem razredu uradnik verskega zaklada Sons, v tretjem razredu župnik Berlic in kot namestnik dr. Vilfan. Kandidata nemških tovarn jeseniške in belopeške sta dobila zdatno manjšino.

(»Svobodni glasovi«.) Omenjali smo svoj čas, da so naši socijalni demokratje posegli tudi na slovstveno polje ter da so jeli pod vredništvom

Roka Drofenika izdajati »Svobodne glasove«, poučno-zabaven list za slovensko ljudstvo. Od tega lista so izdali do sedaj šest števil. V zadnji, ki je prišla na dan 1. marca, Rok Drofenik naznaja, da s to številko prenehajo »Svobodni glasovi« izhajati. »Krivi so,« pravi, »ozkosrčni odnosi in reakcija, katera še žalibože vlada po Slovenskem«. Da »Slovenčevci« bralci dobe neko podobo o tem listu, ki je ravnokar zamrl, denimo sem nekatere črtice iz zadnje številke. V prvi pesni »Moj zakon« E. K. (Kristan) parafrizira Aškerčevo materijalistično fantastično pesem: »Jaz.« »Kar vidiš,« govori prirodna moč, »vse je moje delo,

Ti stvor si moj,
Kar si, si le po meni . . .
A se ne boj!
Prost v žitju vse ukreni,
Kar ti storiš, to dela moja moč,
Ki v tebi žije, klije . . .
Kar mišliš in kar snuješ,
Vsak dan in vsako noč,
In vsako delo tvoje
In vsaka pot in gaz,
Gibanje le je moje . . .
Ne bodi pa boječen,
Iz prs preženi strah,
Z menoj vred ti si večen,
Kot v meni vsaki prah . . .
In vedno višje moja moč te dviga,
Naprej mi moraš — ker to terjam jaz!

Sodimo, da je pesem dosti jasna in nje posledice tudi! Ubijaj, prešestvuj, kradi . . . »a se ne boj! kar ti storiš, to dela moja moč!« — V članku »Knjige družbe sv. Mohorja« razlaga neki Alfa, »da je družba slovenskemu narodu veliko več škodovala, nego koristila!« In za dokaz pravi: »Kajti njena glavna očitna naloga je ta, da širi klerikalni, pijetistični duh med slovenskim ljudstvom.« »Knjige družbe, trdi, da prinašajo jako malo res koristnega . . . Gospodu dr. Lampetu ne zadostuje, da slika narodu v resnici lepe pravljice starega testamenta za direktno božje istino . . . Koledar kar mrgoli samega bizantinizma in klerikalstva . . .« V »beležkah« razklada Rok Drofenik, da je v slovenskih nabožnih knjigah »mnogo več nesramnosti, kakor je hočejo nekaterniki iztakniti v vseh slovenskih romanih in drugih spisih.« Za dokaz pa navaja iz »Izpraševanja vesti«: »ali si imel nečiste misli« itd. in sklepa: »Tako pišejo ljudje, ki pripadajo kliki, katera je hotela Gregorčiča križati in Aškerca duševno pobiti, ker so jej bile pesmi teh veleumov — nesramne in pohujšljive!« — No kakor rečeno, »Svobodni glasovi« so za jetiko shirali. Seveda ne smemo misliti, da bo Rok Drofenik miroval. Tega ne more. Že pred dalj časom je pisal v »Svobodnih glasovih«: »Uljudno prosimo vse, ki jim je kaj zanimivega znanega izza farovških zakulis, da nam dpošljejo v svrhu žurnalističke porabe. Tajnost zajamčena.« Predzadnji »Glasnik« pa že poroča, da se res širi tajno vabilo na naročbo neke knjige, »katera bode brezobzirno razkrila počenjanje božjih namestnikov v minolem in sedanjem času.« »Vsled večje varnosti,« pravi Rok Drofenik v vabilu, »bom izdal ta spis v inozemstvu in se knjiga skraja ne bode naznanjala po časopisih . . .« Rok Drofenik torej namerava zbrati, kar je napisala zoper katoliško cerkev ostudna strast in laž, in to podati tudi Slovencem. Da bi pa Slovenci raje verjeli neverjetne laži, zato bo vrgel vmes kak ocvirek iz kakega slovenskega »farovža«, češ, potem je že vse res. Ne trdimo, da ne bo Rok Drofenik s to knjižuro napravil škode. Škodo bo napravil že zategadelj, ker bo knjigo širil tajno. Toda mi upamo, da je slovenskega naroda organizem še toliko zdrav, da bo tudi to strupeno zelišče, s katerim mu bo zavdal Rok Drofenik, izločil ter vrgel iz sebe, in da se ga bo lotila nepremagljiva zoprnost zoper gnusnega zavdajavca in vse njegove hlapce in pomagače!

(Soc. dem. ljudski shod.) Pretečeni torek so priredili soc. demokratje v ljubljanski kazini ljudski shod, na katerem se je razpravljalo o obrtnih sodiščih. — Ker se pa posebno zadnji čas v socijalno-demokratskih vrstah pojavlja obče posebno pa duševno uboštvo, morali so »sodrugci« naročiti poročevalca z Dunaja. Nitsche, tako se mu je reklo, je o stvari sami poročal razmerno precej dobro, vsaj nepristransko, tako da ni ravno žalil

nasprotnikov. Za njim je poročal v slovenskem jeziku Zadnik, ki je pa govoril o vsem drugem več kot o obrtnih sodiščih. Možu se je poznalo, da so mu obrtna sodišča »fata morgana«, zato je rajši vdaril po teh preklicanih klerikalcih in krščanskih socijalistih. Državni zbor je za nič, poslanci nimajo smisla za ljudstvo (torej tudi ne socijalno-demokracijo, mož ni delal razlike). Dr. Šusteršič je rekel, da ga veseli, da hoče vlada nekaj storiti za delavce. To je zopet stara pesem, od katere mi nič ne pričakujemo. Kršč. socijalno ljudstvo samo slepé. V okrajno bolniško blagajno so volili ljudi, ki za delavca nič ne storé, potem vpijejo, mi imamo večino. — Gosp. Jean se izjavi, da bodo kršč.-socijalisti vstopili za ta obrtna sodišča, ker so občne koristi. Izrazi željo, da bi v takih zadevah postopali vsi delavci brez razlike stranke solidarno. Ta izjava ni bila po volji »führerjem« in se ji je prvi uprl Nitsche. On sicer ne pozna, ali so tukajšnji krščanski socijalisti taki kot na Dunaju, — (klici: desetkrat huji, sami jezovitje, nič kot jezovitje) potem seveda se jim ne more verjeti. Razvidelo se je, da soc. demokratična stranka išče jedino le svojih strankarskih, ne pa občnih koristij. Krščanski socijalisti naj bi pri tem zatajili svoj čut in bi se na milost podvrgli socijalni demokraciji, drugače se ne bore za ljudska prava. Toda, Janez, ne boš kaše pihal! Krščanski socijalisti se na Slovenskem ne bomo dali socijalni demokraciji. Toda skrbeli bomo za to, da se za delavstvo res kaj koristnega stori, ker smo si stavili to kot nalogo.

(Iz Gorij) dne 30. marca. Pretečeno nedeljo, dne 27. marca je umrl v Grapči, tukajšnje župnije stari Bronec (Juri Kozel) star ravno 94 let. Pa dasiravno je imel že toliko let, si je želel živeti še 6 let, da bi bil star ravno 100 let. No, te želje mu pa Bog ni spolnil.

(Vir vsega zla.) V zbornici poslancev v Monakovem so prišli pri razpravi o proračunu na vrsto tudi troški za vseučilišče. Pri tej točki se je oglašil poslanec središča Frankl ter postavil vprašanje na naučenega ministra, ali je dovoljeno profesorju modroslovja reči svojim poslušalcem pri predavanju: »O dokazih za bivanje Boga nam ni treba razpravljati, ker Boga ni.« Tem besedam je poslanec pristavil nekaj opomb, v katerih je pojasnoval, kako neosnovani in nevarni so taki nauki. S tem se pod krinko znanstva goji brezverstvo, po katerem je spodkopana vsaka podlaga veri, spodkopana je pa tudi podlaga vsake, tudi kraljeve oblasti po božji milosti. — Zasučeno je, kaj je na to odgovoril minister. Izjavil je, da ne ve, kaj bi storil glede te stvari; nadalje pa je pojasnoval, da imajo vseučilišča namen, iskati resnice. Nobena vlada pa ne more zabraniti, da bi se ne predavale stvari, ki se pozneje drugače razlagajo. Ako kak profesor modroslovja taji bivanje božje, se pa tudi ne smejo zabranjevati dokazi za bivanje božje. Njemu profesorjev izrek ni všeč, treba pa vendar vedeti, v kaki zvezi so bile rabljene dotične besede, predno se o njih izreče konečna sodba. — Dokler bodo vlade tako delale, morajo biti pripravljene na najhujše posledice, vsled katerih pa ne bodo trpele vlade same, ki prav pošteno zaslužijo najhujše posledice, marveč tudi ljudstva, ki pa bodo trpela po nedolžnem, ker se celo njih krvavi davki obračajo v to, da se plačujejo ljudje, ki s svojimi brezbožnimi predavanji zastrupljajo mladino ter jo tirajo v umstveni in socijalni propad.

(Električni daljnogled.) Avstrijski ljudski učitelj je izumil pripravo, s katero bomo mogli videti tudi skozi zid. Priprava posreduje optične prikazni s pomočjo elektrike in jih zopet proizvaja na oddaljenem kraju. Pred tremi leti je pisal vaški učitelj Janez Szczezanik državnemu vojnemu ministerstvu pismo, prav priprosto pisano. Priložena je bila okorna risarija in nerazložno popisovanje. Prosil je, naj mu dadó sredstev, da sestavi model električnega daljnogleda; potem bode svojo pripravo prepustil v brezplačno uporabo vojni upravi. Dasi je bilo pisanje gotovo dovolj čudno, vendar so ga pozvali na Dunaj, da tam razloži svoje ideje. Toda kretal se je in govoril tako nerodno, da ga niso mogli razumeti. Zato so mu veleli, naj prinese model, potem se bodo zmenili. Dunajski bankir Ludovik Kleinberg slišal je o čudnem možu in mu dal pripomočkov. Napravili so model, kakor je naročil Szczezanik; danes je že patentovan v vseh kulturnih državah. »Daleko-

vid« rešil je problem, s katerim se je ubijal Edison 24 let. Komisija pariške svetovne razstave je pripoznala, da je ta izumitev velikanske važnosti in bo vzbujala veliko zanimanje. Izumitelj ne pove nič natančnega o svoji izumitvi, le to trdi, da so se posrečili vsi poskusi. Na pariški svetovni razstavi bode s pomočjo te priprave gledalo v posebnem paviljonu 10.000 ljudij vojaške vaje na suhem in na morju, ki se bodo vršile ob istem času. Kako, tega ne ve nikdo razven izumitelja.

(Katolikov na celem svetu) je po nainovejši štetvi 241,130.000. Vseh ljudij je na celem svetu 1520,570.000.

Društva.

(Tretji glasbeni večer) Dolenjskega pevskega društva in »Glasbene Matice« v Novem mestu bode v soboto 2. aprila 1898 ob osmi uri zvečer v Čitalnični dvorani v Novem mestu. Iz prijaznosti sodelujejo: gospodični: M. Dolenčeva (srednji glas), Alb. Sark (višji glas); gg. prof. Glasbene Matice v Ljubljani: K. Hoffmeister (klavir), Jul. Junek (cello), Jos. Vedral (violina). Zbore vodi društveni pevovodja g. Ign. Hladnik. Vspored: 1. a) »Zadnji kozarec«. Napev i besede Fleischmannove, harm. J. Čerin. b) »Rožmarin«, c) »Sem slovenska deklica. Narodni pesmi, harm. Matej Hubad. 2. I. Wieniawski: Legenda za gosli s spremljevanjem klavirja. 3. a) I z Kaanu: »Sen«. b) Fr. Chopin: »Polonesa«. c) Gaderewski: »Menuet«. Igre na klavirju. 4. K. Hoffmeister: a) »Slovo«. b) »Pogovor«. Pesmi za višji in srednji glas s spremljevanjem klavirja. 5. a) Jul. Junek: »Romanca«. b) »Pri vodometu«. Igre na cello s spremljevanjem klavirja. 6. 'A. Dvorak: Dva stavka iz trio v B dur za klavir, gosli in cello. 7. Josip Haydn: Zbor šte. 13. iz »Stvarjenja« — mešan zbor. —

Telefonična in brzojavna poročila.

Dunaj, 31. marca. Finančni minister je izročil zbornici vladno predlogo o državnem proračunu. Omenjal je v svojem poročilu, da se vsled tega, ker ni bil državni proračun pravočasno rešen, ne more pričeti mnogo podjetij, ki bi se bila izplačala iz investicijskega zaklada. Med drugim ni razpoložljivega denarja iz tega fonda za zgradbo cest in mostov v alpskih deželah, jednako se odloži iz istega vzroka gradnja več železnic in raznih srednjih šol. Minister je obljubil, da vlada namerava opustiti erarične mitnice ter da bo skušala znižati pristojbine za mala kmetijska posestva.

Dunaj, 31. marca. (Poslanska zbornica.) Finančni minister dr. Kaizl je predložil v današnji seji državni proračun za leto 1898, ki izkazuje potrebščine 717,946.604 gold., pokritja pa 722,271.982 gld., toraj 4,325.378 gld. prebitka. Proračun finančnega ministra Bilinskega je izkazal le 3,979,455 gld. prebitka. V svojem ekspezu predlaga finančni minister, naj se vporabi iz izkazanega prebitka 3,976.450 goldinarjev za razbremenjenje letošnjega investicijskega proračuna, tako, da se krediti za stavbe preneso iz investicij v redni državni proračun, katerega potrebščina se potem zviša na 721,923.054 gld., nasprotno se pa zniža potrebščina za investicije na 26,436.030 gld. Po izvedbi te

premembe znaša prebitek v državnem proračunu še 448.928 gld., investicijska potrebščina pa 24,706.980 gld. nasproti 27,655.730 gld. v proračunu ministra Bilinskega. — Proračun obsega nastopne večje izdatke: 770.000 gld. kot prvi rok za nakup lastnega poslopja za domobransko ministerstvo. za katero je proračunjeno 1,150.000 gld., za zidanje vojašnic v Dalmaciji in Galiciji 634.000 gld., za zvišanje ordinarija za železniško upravo 2,103.700 gld., kateri so namenjeni za zvišanje plač in izvedbo varnostnih naprav. Nadalje se nahaja v investicijskem proračunu 2 milijona gold. za varnost prometa. Nasprotno se povišajo dohodki od državnih železnic za 2,064.200. Pri državnem dolgu se poviša dohodek za 503.900 gold. kot vplačilo južne železnice.

Dunaj, 31. marca. Pri nadaljevanji razprave o vladinem programu je izjavil v ime liberalnega veleposestva grof Stürkh, da bi bili njegovi somišljeniki želeli, naj bi se bila vlada bolj točno izjavila glede svojega stališča z ozirom na ustavo posebno zato, ker večina vstraja pri svojem adresnem programu, ki je za obstoj ustave nevaren. Njegova stranka je pripravljena podpirati vlado, da vvede redno parlamentarno delo, predlogo o nagodbi z Ogersko bo presojala stvarno. Konečno izjavi, da Nemci s sedanjimi jezikovnimi naredbami niso popolno zadovoljni, da naj se torej zadeva vredi zakonitim parlamentarnim putem.

Dunaj, 31. marca. Zastopniki jugoslovanskih dežel so osnovali poseben odbor, ki ima delovati nato, da se napravi še druga železnična zveza s Trstom.

Dunaj, 31. marca. Novoimenovani cesarski namestnik grof Pininski je imenovan tajnim svetnikom.

Dunaj, 31. marca. Antisemitski poslanci so izročili zbornici predlog, s katerim se pozivlja vlada, da prepreči vseljevanje vnanjih židov v Avstrijo, povdarjajoč slab vpliv, ki se kaže povsod, kjer dobijo židje preveliko moč.

Dunaj, 31. marca. V vseh dunajskih okrajih so se vršile včeraj dopolnilne volitve za mestni zbor. Volil je prvi razred. Antisemiti so si priborili 17, liberalci in nacionalci pa 29 mandatov, torej poslednji jednega več, kakor so jih imeli dosedaj v tem razredu.

Budimpešta, 31. marca. Poslanska zbornica je imela včeraj zadnjo sejo pred prazniki. Prva meritorna seja se vrši dne 13. aprila, ker bo 11. aprila skupna slavnostna seja.

Kodanj, 31. marca. Nove volitve za parlament se vršé 15. aprila.

Carigrad, 31. marca. Posebna sultanova odredba pooblašča vojno upravo v nakup 1250 ogerskih in 1250 ruskih konj.

Kaneja, 31. marca. Na prošnjo admiralov je obljubil Dševad-paša, da se odzovejo turške čete iz okolice mesta Kaneje.

London, 31. marca. Iz Washingtona se poroča, da predsednik Mac Kinley

zahteva, da mora priznati Španija Kubo kot samostojno proti odškodnini 40 milijonov funtov sterlingov, da se mora vojaštvo poklicati z otoka tekom 48 ur. — Ako španjska vlada ne ugoti tem zahtevam, tedaj diplomatska pogajanja prenehajo med Španijo in zveznimi državami in predsednik vso zadevo izroči kongresu, ki naj potem odločuje o vojski ali o miru. — Razne velevlasti posredujejo mej nasprotnima si državama. Žele pa, da bi pri eventuelnem posredovanju ne bilo le odločevati o osodi Kube, ampak tudi glede ponesrečene ladije „Maine“.

Umrli so:

26. marca. Franc Škof, brambovec, 22 let, Domobranska cesta 6, se je ustrelil.

28. marca. Brigita Brutter, kuharica, 86 let, Poljanska cesta 18, ostarelost.

30. marca. Jožef Podboj, ključavničarja sin, 20 dni, Vodmat 59, pemphygus.

V hiralnici:

29. marca. Terezija Knuth, gostija, 75 let, emphysema pulm.

V bolnišnici:

27. marca. Jožefa Lanter, gostija, 70 let, ostarelost.

28. marca. Marija Vilar, čevljarja hči, 5 mesecev, plućnica.

Tržne cene v Ljubljani

dne 30. marca.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, m. st.	12 80	Špeh povojen, kgr. . .	— 70
Rež, „	9 20	Surovo maslo, „ . . .	— 85
Ječmen, „	8 —	Jajce, jedno	— 2
Oves, „	7 50	Mleko, liter	— 10
Ajda, „	9 20	Goveje meso, kgr. . .	— 64
Proso, „	7 50	Telečje „	— 66
Koruza, „	6 60	Svinjsko „	— 70
Krompir, „	3 80	Koštunovo „	— 40
Leča, hktl.	14 —	Piščanec „	— 60
Grah, „	15 —	Golob „	— 18
Fižol, „	12 —	Šeno, 100 kgr.	1 78
Maslo, kgr.	94 —	Slama, 100 „	1 78
Mast, „	76 —	Drva trda, 4 kub.m. .	7 —
Špeh svež, „	— 66	„ mehka, 4 „	4 80

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306,2 m.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padavina v 24. urah v mm.
30	9. zvečer	726,9	7,2	sl. sever	dež	
31	7. jutraj	729,2	5,6	sl. svzh.	dež	11,7
	2. popol.	730,3	10,9	sr. jzah.	oblačno	

Srednja včerašnja temperatura 7,9°, za 1,5° nad normalom.

Zahvala in priporočilo.

Velespoštovanemu občinstvu in svojim častitim p. n. gostom, kateri so me počastili skozi mnogo let v moji gostilni „pri Petranu na Bledu“, izrekam najiskrenejšo zahvalo in tem potom uljudno naznanjam, da sem isto oddal zanaprej v najem gospodu

Mihaelu Černe-tu.

Vsem cenjenim gostom in velespoštovanemu občinstvu priporočam svojega gospoda najemnika v mnogobrojen obisk ter prosim, da ohranijo svojo naklonjenost tudi njemu, kateri bode skazoval največjo prijaznost ter postregel z najboljšimi jedili in pijačo po ravno isti ceni kakor do sedaj.

Z odličnim spoštovanjem

Viktor Klinar,
„Petran na Bledu“.

Otvoritev gostilne.

Slavnemu občinstvu se uljudno naznanja, da se je otvorila z dnem 27. marca 1898 l. v hiši

Sv. Petra cesta št. 16

nova gostilna pod trdko

Šarc-eva gostilna.

Točijo se izvrstna, pristna, naravna vina ter vležano Kosler-jevo cesarsko pivo.

Z uljudnim spoštovanjem se priporoča

trdko Šarc
v Ljubljani.

Izurjene šivilje

v ženskih vrhnih oblekah ter učenke
vsprejme takoj in jih oskrbi s trajnim delom gospa

Eliza Hitzl - Huber

231 2-2

Francovo nabrežje 1.

**Zavod za
umetnost
slikarij
steklo
B. Škarda**

v Brnu.

Specijaliteti:

Izdelovanje cer-
kvenih oken.

Sedemkrat odlikovan.

Ceniki zastoj
in franko.

Se dopisuje v vseh
slovanskih jezikih.

Katalogi na upog. d.

1898

Mauthner's Samen.

Aussaatzeit: Ende Februar und
März.
Saatweite: 10-15 cm. Abstand
der Reihen. 10 cm. in der Reihe.
Bodenbeschaffenheit: Tieflocker,
recht nahrhaft und nicht frisch
gedüngt.

Mauthner-jevih

slovitih

zeliščnih in cvetličnih semen

v
zaprtih, oblastveno zavarovanih zavojih

s sodnijsko vpisano

varstveno znamko „medved“

se nahajajo

komisijska skladišča

pri največ

veletrgovinah z mešanim blagom v Avstriji.

V vsakem kraju je poverjena komisijska prodaja 80 naj-
bolj zahtevanih vrst zeliščnih in cvetličnih semen le jedni tvrdki,
toraj nastavljen le jedna omara. Kjer ni skladišča teh semen, se
je obrniti naravnost do tvrdke.

Kot sveža in pristna semena, tvrdke Edmund Mauthner
(Budimpešta, Andrassystrasse 23.) veljajo le ona, ki so zaprta v
izvirne zavitke z letnico 1898 in na katerih se nahaja, kakor kaže
poleg stoječa podoba, slika medveda in ime Mauthner.

Pred ponarejanji se svari.

Čas setve: Koncem februarja in marca.

Prostor za posejatev: 25-30 cm oddaljenost vrst
10 cm v vrsti.

Kakovost zemlje: Globoko zrahljana, redilna in ne
na novo pognojena.

Št. 178./m. š. sv.

Razpis.

239 3-1

Na **mestni dekliški osemrazrednici v Ljubljani** je popolniti **tretje**, oziroma
četrt, peto, šesto, sedmo in osmo **učno mesto** z zakonitimi službenimi prejemi.
Prošnje je vlagati po službenem potu

do dne 25. aprila 1898

pri podpisnem šolskem oblastvu.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,

dné 24. sušca 1898.

Naznanilo.

Mesarska zadruga v Ljubljani slavnemu občinstvu naznanja,
da je vsled razpisa vis. c. kr. deželne vlade z dne 27. aprila 1895, št. 5500,
dež. zak. št. 13,

**prodaja mesa ob nedeljah dovoljena le do
9. ure dopoldne,**

in se morajo ob tej uri vse mesnice v mestu in predmestih zapreti.

V Ljubljani, dné 26. marca 1898.

Josip Kozak,

zadružni načelnik.

241 3-2

Eričar & Mejač
Ljubljana, Preširnove ulice št. 9.
priporočata
za spomladno sezono

obleke za gospode, obleke za dečke, površnike,
haveloke iz pristnega tirolskega lodna ali
kameline dlake. Otroške kostume v vseh ve-
likostih in dražestnih faconih.

dalje veliko izber veleznamenitih

novosti v damski konfekciji

kakor: jakete, Capes, pelerine, vremenske
plašče iz gladkega ali škotskega kamelo-
dlačnega lodna, haveloke za otroke in de-
kleta v vseh velikostih.

209 6-3

Ilustrovani katalogi se brezplačno in franko razpošiljajo.

F. P. Vidic & Co.

v Ljubljani

ponudijo po **najnižji ceni** poljubno množino

stavbinske opeke,
zarezne strešne opeke
(Strangfalz-Ziegel) in tem pripadajočo
stekleno zarežno opeko.

Strešna okna iz litega železa.

Peči in štedilna ognjišča
(lastni izdelek).

Roman-cement, dovski Portland-cement
pa tudi vse druge za stavbe potrebne predmete.

Najnižje cene.

Dunajska borza.

Dne 31. marca.		Dne 30. marca.		Kreditne srečke, 100 gld.	
Skupni državni dolg v notah	102 gld. 25 kr.	4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	163 gld. 50 kr.	4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	204 gld. 50 kr.
Skupni državni dolg v srebru	102 " 05 "	5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	160 " 25 "	Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	170 " "
Avstrijska zlata renta 4%	122 " 35 "	Državne srečke l. 1864, 100 gld.	196 " "	Rudolfove srečke, 10 gld.	20 " 25 "
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	102 " 15 "	4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	99 " 70 "	Salmove srečke, 40 gld.	28 " 50 "
Ogerska zlata renta 4%	121 " 30 "	Tisne srečke 4%, 100 gld.	141 " 50 "	St. Genois srečke, 40 gld.	83 " "
Ogerska krona renta 4%, 200 kron	99 " 40 "	Dunavske vravnave srečke 5%	130 " "	Waldsteinove srečke, 20 gld.	80 " "
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	922 " "	Dunavsko vravnavo posojilo l. 1878	109 " "	Ljubljanske srečke	59 " "
Kreditne delnice, 160 gld.	364 " 85 "	Posojilo goriškega mesta	112 " 50 "	Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	22 " 75 "
London vista	120 " 45 "	4% kranjsko deželno posojilo	99 " "	Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	160 " 50 "
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	58 " 72 1/2 "	Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	99 " 10 "	Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	3445 " "
20 mark	11 " 74 "	Prioritetne obveznice državne železnice	223 " 50 "	Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	427 " "
20 frankov (napoleonidor)	9 " 53 1/2 "	" južne železnice 3%	183 " 40 "	Splošna avstrijska stavbinska družba	76 " 25 "
Italijanski bankovci	45 " 05 "	" južne železnice 5%	126 " 40 "	Montanska družba avstr. plan.	113 " "
C. kr. cekini	5 " 64 "	" dolenskih železnice 4%	99 " 50 "	Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	153 " 05 "
				Papirnih rubljev 100	182 " "
					127 " 12 "

S 1. aprilom se prične novo celoletno naročevanje!

Avtentično oznanilo žrebanja tu in inozemskih
loterijskih srečk, izkaz vseh izžrebanih
državnih in zasebnih obligacij.

Naročnina od 1. aprila do konca dec. t. l. je
za Avstro-Ogersko gld. 2.—.

„MERCUR“
XXXVI. leto.

S 1. aprilom na novo vstopivši naročniki dobijo, dokler
je še kaj zalogo, kot

brezplačni privržek **„Finanzielles Jahrbuch“**, ki
obsega zaznamek vseh izžreba-
nih srečk. — Naročuje se s poštami nakaznicami pri vseh
c. in kr. poštah in uradih in pri
administraciji **„Mercur“**, Dunaj, I. Wollzeile 10.